

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESITŐJE.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.

Felelős szerkesztő: **SELIGMAN ELEÁZÁR.**

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Schwarz Mór
 egyleti pénztárnokhoz
 (a k á c z f a - u t c z a 39/c. szám) küldendők.
 Szerkesztői iroda: Sip-utca, 11. sz.

Kiadja
A magy. izr. orsz. tanító-egylet.
 Előfizetési ár:
 Nem tagok számára egész évre 1 frt.
 Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

A magyar izr. országos tanító-egylet ez évi közgyűlése és ennek typusa.

Művelt, állami fennállását féltő nemzet feltűnő igazságérzetet tanusít vezérférfiai nyilvános működésének megítélésében. A vád lángostorával sujtja őket, ha visszaéltek bizalmával, szívesen elismeri, ha a nemzeti érdekek gondos őrzői, s kegyelettel viseltetik irányukban, ha a politikai küzdterről leléptek. De az oly nemzet még azokról sem felejtkezik meg egészen, kik szerény, a világ zajától távol eső körben, az iskolában, hazájok szolgálatában, a közművelődés érdekében fáradoznak. Ha Németország jelenlegi egységét, a politikai vezérszerepet, melyet az európai államok sorában visz, ama alapos műveltségnek, positiv tudásnak és hazafiui érzületnek tulajdonítja, melyeknek művelői és terjesztői a német tanítók: szellemi superioritásának fényes tanujelét adja azon népekkel szemben, melyek a népiskola jelentőségét kicsinylik, vagy el sem ismerik. Jules Simon, a társadalmi intézmények éles elméjű ismerője és ismertetője értéküket méltányolva mondja: „Azon népe a hatalom, melynek legjobb iskolái vannak.“

Németország fennemlített nyilatkozata, valamint az idéztem tekintélye is bizonyítja, hogy a népiskola méltó, miszerint felvilágosodott kor kedvence legyen és maradjon.

És a magyar nemzet, melynek története nagy tények és szabadelvű vívmányok hosszú sorozata, mely alkotmányos jelen aerájának nagy teremtőjét a nemzet bölcsének nevezte el, mely nagyjainak és nemeseinek emlékét drága közkincként őrzi: a magyar nemzet sem feledkezett meg a közművelődés műhelyéről és ennek serény munkásairól. —

Uralkodó és nemzet megértették egymást. Érdekeik, melyeket áthidalhatlan úr látszott élválasztani, azonosultak, és Magyarországot a szabadság napja ismét árasztá el fényével. A magyar törvényhozó testület megalakult. Tagjai oly nemzet képviselői valának, melynek a szabadság életföltétele. Mi természetesebb tehát, mint a magyarországi zsidók keresztény honfitársaikkal való egyenjogusítása elvének kimondása, mely egyidejűleg politikai tett jellegét ölté. Hogy a zsidók ép ugy erkölcsileg valamint intellectualis tekintetben is eléggé érettek voltak azon áldásokat élvezni, melyeket az egyenjogusítás eredményezett: mutatja kulturtörekvéseik tiz évi története, mu-

tatja a magyar izr. tanítók-egyletének folyó évi szeptember 25-én és 26-án Budapesten tartott közgyűlése.

Az 1868. év legnevezetesebb eseménye a népoktatási törvény alkotása. Fényes tükre ez Eötvös fényes szellemének. E statusférfit úgy ismerte korát és annak követelményeit, szellemileg elmaradt nemzetét és ennek szükségleteit, mint kevesen. Jól tudta, milyennek kell a törvénynek lennie, mely hivatva lesz kijelölni Magyarországnak közművelődési irányát. Mestermű ez, méltó a XIX. század uralkodó eszméihez, melyeknek kifolyása. És ha sok, miért Eötvös lelkesült, miért ragyogó szónoklatának és aranytolla ellenállhatlan hatalmával küzdött végső leheletéig, még nem valósult meg egészen, — ez valóban nem Eötvös hibája.

Az 1868. évi népoktatási törvény nemcsak Eötvösnek válik tiszteletére, hanem az akkori országgyűlésnek is. Esetet, melyben egy törvényjavaslat magának oly fényes győzelmet biztosított volna, minő a közoktatásügyi törvényjavaslaté volt, a parlamentarismus története keveset ismer.

A néptanítók nyugdíjazásáról szóló törvény is megérdemli, hogy a közoktatási törvény mellé soroljuk. Nem szándékozom e törvényt vizsgálat alá venni. Cikkem kimért terjedelme nem engedi, hogy tüzetesen foglalkozzam e tárggyal. De azt az egyet mégis jegyzem meg: E törvény a hazai tanítókat mindazon kedvezményekben részesíté, melyekben őket pénzügyi kedvezőtlen viszonyaink mellett részesithette. Az imént elmondottakból kitetszik, hogy azon nemzetek sorában, melyek a tanítók szellemi és anyagi érdekeiben a saját szellemi és anyagi érdeket ismerték fel, az első közé kell soroznunk a magyart. Szemlét tartván az utolsó években tartott tanítógyűléseken, találjuk, hogy ezek egy mozzanatot sem mutatnak fel, mely a mellett szólana, miszerint tanítóink a nemzet és kormány irántuk tanusított meleg rokonszenvére nem méltók. Így van a dolog a magyarországi izr. tanító-egylet ez évi közgyűlésével is.

Rámutatni e gyűlés típusára, vázolni a megbeszélte tettek időszere voltát, jelenné tenni a benyomást és utóhatást, melyet e tárgyalások a hallgató lelkében előidézhetek: ez jelen sorok célja.

A közgyűlés előértekezletén megállapított munkasorozat első pontját „a vallás- és héber nyelvoktatás“ képezte. Ha meggondoljuk, mit a közgyűlés érdemes elnöke, Seligmann igazgató ur üdvözlő beszédében kiemelt, t. i. azt, hogy „a héber nyelv czélszerű tanításában a zsidó iskola létjoga rejlik,“ ha meggondoljuk, hogy ez az egyedüli tantárgy, mely a paedagogiai önkénynek, és módszerei mesterkélésnek szabad tért enged: akkor el kell ismernünk, hogy e kérdés végleges megoldása legfontosabb teendőinknek egyike. E kérdést a közgyűlés helyesen és alaposan oldá meg, és az erre vonatkozó eszmecsere legszebb világításba helyezi izr. tanítóink a tárgy iránti élénk érdeklődését, szép szakképzettségét és paedagogiai éles látását.

A napirend másik tárgya a régi nyomor régi nótája „az izr. tanítók állandósítása“ volt. Itt — valljuk be őszintén — szívünket aggodás fogta el. Attól tartottunk, hogy a tanácskozás heves jelleget öltend, mely körülmény beállta csorbát ejthetett volna az izr. tanítóság reputációján. De mily alaptalan volt ez aggodásunk! Igaz, voltak e közgyűlésen olyan tanítók, kiknek sok okuk volt az elkeseredésre, de nem panaszkodtak, kikkel községek indolenciája megéreztetette helyzetük nyomasztó voltát, de hallgattak. E hallgatás jellemző. A lemondás nyelve ez, mely bizonyos községek belátásától már semmit sem remél, és az izr. tanító helyzetének tűrhetőbbé tételét egyedül a kormánytól várja; kiáltó szó, mely annál élesebben hangzik, mint napjainkban hangzik fel, a humanitás- az emberi jogok érvényre jutásának napjaiban. Szabadságra csak az méltó, ki azt másoktól sem ta-

gadja meg, és valóban megérkezettnek véljük az időt, melyben a magyarországi szabad zsidók az ő általuk elnyomott zsidóikat, az izr. tanítókat emancipálhatnák. A magyarországi zsidók keresztény honfitársaiktól sokat tanultak, talán mindent; de ama fölötté transcendentális eszme iránt, mely szerint a tanítók is emberek, kik bizonyos jogokat ép úgy tudnának élvezni, mint akármely zsidó községi pasa — ezen emberi ész meghaladó eszme felfoghatása iránt, általánosan elismert szellemi tehetségeik mellett sem tanusítanak bámulatra ragadó fogékonyságot. Bánatunkban csak az az egy nyújt némi vigaszt, hogy vannak olyan községek is, melyek ilyenemü egyesületeknek mintái. Ezek közt első sorban megemlítendő a derék budapesti izr. hitközség.

Tudvalevő dolog, hogy a földművelés keresetünk majdnem kizárólagos forrása. Iparunk aránylag nem jelentékeny. Ámde az alapföltételek, melyek az ipart a földművelésével hasonló jelentőségre emelhetnék — értjük a nyers termékek sokaságát és különféleségét — oly kedvezők, hogy közgazdasági viszonyaink ez abnormalitása meglepő. Az izr. tanító-egylet ez évi közgyűlése a hazai ipar ügyét is vonta be a tanácskozás körébe. És teljes jogsultsággal. A társadalmi morál alapját a családon kívül a népiskola rakja le. Ezt ott is teheti, hol anyagi érdekekről van szó. A kormány nemzeti, a nép saját benső lényegéből kifejlődött ipart czélozván, nem cselekednék helytelenül, ha tekintetbe venné a magyar izr. orsz. tanító-egylet közgyűlésének abbéli határozatát, miszerint pót-tanfolyamok elrendelése által módot nyújtson a hazai tanítóknak arra, hogy a vidékekenként divó házi-ipar egyes ágaiban oktatást nyerjenek a czélből, hogy az ily módon szerzett kézműipari ügyességet tovább terjeszszék.

Végre akarjuk még a közgyűlésen tárgyalt utolsó pontot, a takarékpénztár intézményének az iskolába való behozatalát érinteni. Hogy ez intézmény ép úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben nagyfontosságú, az elismert dolog; hogy a takarékpénztárak az iskolába is hozassanak be, ez kívánatos dolog; de hogy — a közgyűlés határozatának értelmében — a megtakarított pénz kamatai az iskolai könyvtár gyarapítására vagy más taneszközök beszerzésére fordíttassanak: ez sem nem elismert, sem nem kívánatos dolog. A megtakarított pénz és az ennek megfelelő kamatok a takarékos gyermeké legyenek, ez élvezze takarékoságának gyümölcsét. Ez természetes és következőké helyes is. Az iskolai könyvtárak gyarapítását és taneszközök beszerzését pedig a községekre bizzák.

Visszatekintvén a magyar izr. orsz. tanító-egylet f. évi szeptember hó 25-én és 26-án tartott közgyűlésére, constatálhatjuk: hogy ez a magyarországi izr. tanítók különben is jó hírnévnek örvendő intelligenciáját és pädagogiai hivatottságát, úgy mint mindig, most is fényesen igazolta. Nyilatkozatunk pedig nem bók, se dicséret, hanem benső meggyőződésünkből eredő elismerésünk józan kifejezése.

H e r c z o g E m i l.

Utóhangok a közgyűlésről.

Miután haza érkeztünk a zajos fővárosból, — miután kipihentük az utazási fáradalmakat, — az utazási költségeket nem mindnyájan hevertük ki, miután nyugalommal gondolkozhatunk a multról, jó lesz talán a csendes zajnélküli magányból kissé visszapillantani a gyűlésen történetekre. Hogy pedig a gyűlés legfontosabb tárgyát vegyük szemügyre, úgy hiszem nem tévedek, ha a zsidótanító állandósítását, mely édes mindnyájunk nervus rerumját képezi, szemelem ki főtárgyul. Vizsgáljuk tehát meg, mennyire haladtunk előre ez ügyben, s mennyire van jogunk ebbeli sóvárogva várt

*

ohajunkat valósitva láthatni. Lehet, hogy pessimista vagyok, de egyéni nézetem szerint nem nagy reményt ápolhatunk, hogy a tanítók állandósítása a legközelebbi jövőben hussá s vérré válják. Azon 3—4 konkrét eset, hogy a magyar miniszterium a tanító javára hozott ítéletet, nem általánosan mérvadó; — sőt ellenkezőleg, ismervén nemzetünk renitens természetét, **עם קשי עורף** más álutakat fognak találni, hogy a tanítótól megszabadulhassanak, hogy ujitási vágyuknak — pedig másrészt a zsidók az ódonszerűséget szeretik — eleget tehessenek. Időszerű volt tehát, hogy e tárgyról behatóbban tanácskozzunk; de hogy tanácskozmányunk meghozandja-e a kívánt eredményt, az oly kérdés, melyet — bár tények által czáfoltam meg; — ismét csak kétségbe vonni bátorkodom; mert szerintem — megvallom, én is a többséggel szavaztam — B. J. kitűnő kartársunk indítványának elfogadása folytán, azon kényes helyzetbe jutottunk, hogy a választmánynak, melyben eddig biztunk, s melyet továbbra is bizalmunkkal tiszteltük meg, némileg, azaz a főtárgyban bizalmunkat meg nem adtuk. Hogy miért cselekedett így a közgyűlés többsége s nem máskép, miszerint B. J. t. kartársunk elragadó szónoklatának, részint az orsz. iroda ügyünk elleni merev s negativ magatartásának tulajdonitható. Bocsánat, hogy utóbbi állításomat kockáztatni bátorkodom; biztos kutfőből tudom. A választmány s az orsz. iroda teljes támogatására tehát nem számolhatunk. Az interpelláció pedig alig ha fog bekövetkezni; mert hallomás szerint nem nagy kedvességet tanusítanak a miniszter urnak; máskülönben pedig égetőbb kérdések foglalkoztatják honatyáinkat, mint a zsidó tanító állandósítási ügye. Hány tanító fog tavaszra szélnek eresztetni? hány család fog ismét kenyérért sirni? azt csak a zsidó községek jövendölhetik meg. Végre még azon csodálkozásomnak akarok kifejezést adni, hogy kapacitásaink, kik a fővárosban laknak s a magasabb körökben uralkodó szellemet jól ismerik, nem iparkodtak kellő erélylyel minket kapacitálni, s a tanácskozmánynak menetét biztosabb révbe vezetni. Azon ohajjal fejezem be soraimat, hogy vajha elérkeznék már egyszer azon várva-várt idő, a melyben elmondhatnók: **וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל**.

L a u f e r L a j o s.

A közgyűlés határozata nem gátolja a központi választmányt az illetékes hatóságoknál a tanítók állandósítása ügyében mindent a mi szükséges megtenni és meg is fogja tenni. Ez alkalommal egyre figyelmeztetném t. kartársainkat. Igaz ugyan, hogy a községek könnyen bánnak a tanítóval, ha tul akarnak adni rajta; de igaz az is, hogy a hány tanító még a kormányhoz vagy orsz. irodához fordult, igazság szolgáltatott neki. Ez tény, melyről mi pestiek több alkalommal meggyőződünk. A legtöbb tanító azonban, ha községe felmond neki, összeszedi sátorfáját és megy, s panaszkodik fünek-fának, csak ott nem, hol kellene. Sok tanító benyújtja panaszát, de ímíg a hatóság intézkedik, már csak hült helyét találja. Tény továbbá, hogy még nem fordult elő eset, melyben az orsz. iroda ugy, mint a kormány közegei készek nem voltak volna a tanítón segíteni. Illustrálhatnám e tárgyat igen bőven, de hagyom még ez alkalommal; még kényszerítve leszünk e tárgyra visszatérni.

S z e r k.

Braun Jónás békés-esabai ig.-tanító beszéde,

melyet mint előadó a magy. izr. orsz. tanítóegylet 1877. évi közgyűlésén

„a zsidó tanítók állandósítása“ ügyében tartott.

Igen tisztelt közgyűlés!

Oly ügyről lesz szerencsém értekezni, mely édes mindnyájunkat legközelebből érint, mind tanítót, mind embert egyaránt. Mint tanítót közelről kell hogy érdekeljen, mert nincs közöttünk egy sem, ki a tanügy felvi-

rágzásáért ne hevülne, — mint embert, mert közös óhaj tolmácsolását vállaltam magamra, midőn az eddig zaklatott zsidó tanító üldöztetései elé gáttot emelni, állandósítását a jámbor kivánalmak sorából kiragadva valósítani akarjuk, hogy ne mint pária lézengjen, de mint ember becsültessék a társadalomban, mely létét nagyrészt neki köszönheti. Vajha sikerülne, hogy azon igazságos ügy, melyért tanfériaink jobbjai évek óta eredménytelenül küzdtenek, végre megoldást nyerne, — vajha sikerülne, hogy hitfelekezeteimet végre emancipálva láthatnám, a szó magasztos értelmében, mert mindaddig, míg az ismeretek alapmegvetőit, míg a tudomány szerény és szegény apostolait üldözött vad módjára kergetik helységről helysére, addig mindig ott fityeg a sárga folt hitfelekezeteim mellén, — a hálátlanság rút foltja. Vajha elhangzanék szavam szerteszét az országban, hogy az igazságszeretetet felköltse, vajha felhangzanék szavam az illető körökhöz, hogy látva a mulasztást, melyet igazolhatatlan egykedvűségben elkövettenek, helyre ütni sietnének!

Láthatatlan hatalmak, majdnem megfejthetetlen körülmények esküdtek össze ellenünk, melyek a különben természetszerű, s minden, csak nem jogtalan kiváncsolom valósításának erőszakos utját állják. Mert ha az orsz. törvény, a szentesített congressusi szabályzat, az ortodox párt alapszabályzata egyaránt biztosítják a tanító végleges megválasztását, állandósítását, hogyan eshetik meg mindaz, mi eddig hallatlan vala, mit a Bach korszakban senki sem merészelt volna elkövetni a legkomolyabb következmények nélkül. Alkotmányos életünknek nincs polgár Magyarországon, ki szívből ne örülne, mi izr. tanítók ezen örömeink legfényesebb tanujelét adtuk, mert kizárólag a mi érdekünk, ha az elnémetesedett zsidóság egészen magyar, magyarul érez, magyarul beszél, magyar szokást kedvel és köszönet fejében azt érdemeltük, hogy egyedül mi vagyunk a nemzet mostoha fiai, nem, még mostoha fiai sem, mert egyedül nekünk van a vándorbot kezünkbe nyomva, egyedül mi hazátlanul egyesek szeszélyeinek áldozata! A nagy szolgálatért, melyet a magyar nemzetnek örömmel tevének, egyedül nekünk juthat ki a hamleti átok, hogy azon korszak schulaufsehereire, mikor hazánk estét gyászoló idegenek járma alatt, most sovárologva tekintünk vissza, mert azoknak igen is volt annyi hatalmuk, hogy bennünket megóvhattak mindenféle kellemetlenségekkel szemben, holott m. kir. tanfelügyelőink nyíltan bevallják, hogy mi hatáskörükön kívül állunk.

És miért állunk épen mi izr. tanítók hatáskörükön kívül. Az ősi Róma rabszolgáinak utódai vagyunk mi, kiknek egyszersmind a tanítás mesterisége is osztályrészül juthat, vagy Magyarország polgárai-e, kiknek jogában áll védelmet követelni a kormánytól, az országtól, melynek földi és szellemi javakkal adózunk egyaránt. Nincs tanító országszerte, ki ha csekély fizetés mellett tengi is életét, nyomorában legalább nyugodtan ne tekinthetne jövője elé; de alig van zsidó tanító, ki nem a jövő, de a jelen perceit is ne rettegné, mert védtelen áll lelketlen tömeg könyörtelenségével szemben.

Mert hát hiába, valljuk meg, hogy a tanító, különösen az újabb kor tanítója, ha hű akar maradni önmagához, ha cserben nem akarja hagyni a tanügy terén kitüzött haladás zászlaját, okvetetlenül áldozatává esik a zsidóság azon részének vallási pártszínezet nélkül, mely mindennek, mi a régít és elavultat nem alkalmazza, az életben nem gyakorolja, ellenségének tekinti, ellenségnek, kit mint nem egy eset mutatja, kenyérétől, állásától megfosztani, halál torkába kergetni nem retten vissza, nem restel. Mindezzel szemben a kormány tétlen maradt. A congressus után a pártok felett még el sem vonult a köd, mely Israel irtoztató szakadását tisztán látni engedné, s Eötvös már nem volt közöttünk. Pauler kedvencz eszméje az egyetem reformja vala, és Trefort, no valjuk meg, hogy Trefort ur az izr. fő-

hatóságra bizta zavart ügyök tisztázását; ügyünket kezébe tévé le. Csak-hogy jaj annak, százszor jaj, ki ezen főhatóságnál keres igazságot, üdvöt, menedéket. Mily szép hivatás jutott azon férfiaknak, kik itt Budapesten azon főhatóságot képviselik. Hivatva voltak, hogy az egyháztörténet lapjain arany betűkben ragyogják nevök, mert épen a szakadás nyitott nekik tág tért a nemes munkálkodásra, és e helyett mit látunk hosszú kilencz éven át? Csekélységekre elfecsérlett időt, semmiségekre elfecsérlett erőt. Az izr. egyház főhatóságának nem volt egyetemi reformokkal töltendő dolga, a népnevelés, melynek hiányát annyira érezzük, volt első sorban kijelölve munkálkodása teréül, de ez kicsinyesnek tetszett a nagy uraknak. — Ne mondja azt senki, hogy hiszen a vallásalapból kellő segélyben részesítették iskoláinkat, mert ez nem volt ugy adva, hogy eredménye is legyen. Ha az orsz. iroda oly feltétel alatt segítette volna a hozzá tartozó községeket, hogy a tanítót csak az ő beleegyezésével és helybenhagyása folytán mozdíthatja el községe, máskép nem, de ha ellenkeznék ítéletében megnyugodni, a nyert segélyösszegeket visszafizetni tartozik, ma nem lennének kénytelenek olyasmit követelni, miért eddig hiába rimáncodtunk. Az orsz. izr. iroda ily eljárása az orthodox pártot is hasonló bánásmódra kényszerítette volna. Egy, különösen a tanügy terén érdemeket szerzett tanférfiu. egy a ministeriumban igen kedvelt orsz. követ, kinek engedjék meg, hogy itt nevét ne emlitem, e levélben azt írja szóról-szóra: „Annyit mondhatok önnek, hogy a ministeriumban a legnagyobb részvétellel vannak a tanítók sorsa iránt, és hogy a törvény értelmében élethossziglan választott tanítókat óhajtanak; de véghetetlenül nehezíti a kérdés megfejtését maga a zsidó főhatóság, az iroda. — Az ugynevezett statusquo hitközségekkel itt könnyen elbánunk, még az orthodoxokkal is lehet boldogulni, a mint nekem mondják, de a haladók rettentő módon visszaélnék automiájukkal, melyet egyszerű ministeri rendelettel megszüntetni nem lehet“. Így ir többek közt azon nagyra becsült férfiu, kinek közbenjárását kértem ki az izr. tanítók sanyaru állapotának megszüntetése végett.

Magam testestől-lelkestől, szerény tollammal évek óta a haladópart hű embere sokáig haboztam; érzem, kiméretlenül utalok bajaink kutfejére, de lelkiismeretem sem engedé máskép. Csordultig az öröm, hadd folyjon ki végre.

Nem veheti rossz néven senki, ha hosszú kilencz év után reményt vesztve, kijózanodva elfordulunk onnan, hol semmibe sem véteténk, honnan legfeljebb elvétve egy-egy édes szó, de a tett legkisebb jele sem juthat hozzánk.

Nem veheti rossz néven senki, ha azon forum elé lépünk, hol minden polgárnak szabad kérvényezési joga van, a törvényhozó testület elé. Mi nem kívánjuk az autonomia felforgatását, csak az egyházi jogok ferdítései, az autonomia paizsa alatt elkövetett tulkapások ellen akarjuk és fogjuk védelmezni magunkat. Mert az autonomia adta önrendelkezésnél fogva a hitfelekezet istenszolgálatát tetszése szerint rendezheti, iskoláit és tanítóit is saját céljaira használhatja fel, de csak addig, míg az orsz. törvényekkel össze nem ütközik. Mihelyt az állam érdeke forog kockán, az autonomia háttérbe szorul. Hiszen, ha az autonomia alatt önkény értetődnek, bármely nemzetiség vagy vallásfelekezet bátran hirdethetné népiskoláiban államellenes tanait, az ily szolgálattól vonakodó tanítóit bátran szélnek ereszhetné. De nem járja sem az egyik sem a másik, nem azért, mert a valláson kívül a tananyag — az állam érdekeit tartván szem előtt — megszabva, a tanítók állandósítása orsz. törvény által biztosítva van. Ezen orsz. törvény velünk szemben lábbal tiportatik, lábbal tiportatik azok által, kik annak sérthetetlenségére felügyelni tartoznak és hatályon kívül tétetik a községek

által, kik a főhatóság szigorát eddig nem érezvén, nem is félnek. Vagy nem így van? ha nem, miért engedik akkor meg, hogy a tanító évről-évre újra szerződtessek béres módjára? miért engedik meg, hogy előleges bejelentés, kihallgatás nélkül évközben megfosztassék kenyerétől? miért engedik meg mindazt, mit a tanügy barátai évek óta ostoroznak, és miért segíti ezen községeket a főhatóság anyagilag is, mintegy buzdítással, anélkül, hoggó rólunk, javunkra megemlékeznek? Tudjuk jól, hogy ugyis az egyik, mint a másik párt főhatósága, nem az iskola, nem a tanító helyzetének javítása céljából segíti felelt, hanem hogy a ministeriumnál annál nagyobb párttal dicsekedhetvén, annál fényesebben bizonyithassa be létjogait; tudjuk jól, hogy a tanítót védelmezni azért nem meri, mert fél, hogy az illető pervesztett község tőle elszakadhatna. Csakhogy ez nem helyes taktika, nem méltányos eljárás; és mert ezt tudjuk, indítványozom: (Következik az indítvány felolvasása.)

Szerény véleményem szerint egyedül ezen ut vezethet célhoz, mert biztos forrásból vagyok értesülve, hogy nem zárt ajtónál fogunk bekoczogtatni. Indítványomat ismételten az igen tisztelt közgyűlés figyalmébe ajánlom.

B r a u n J ó n á s.

Levelezés.

A „Népnevelők Lapja“ 19. számában Lederer A. urtól „Jelképzés“ czim alatt jelent meg egy cikk, melyben a tanítónak talpraesett utmutatást ad, miképen kell a gyermeknek kedélyképzését mindenekelőtt szem előtt tartani; helyesen elmondja, hogy a biblia-oktatás kiküszöbölése által a kedélyképzés elmarad, hogy olvasókönyveink többnyire csak száraz, unalmas elbeszéléseket s nehezen érthető leírásokat tartalmaznak. Szerintem ez oly fontos tárgy, mely minket zsidó tanítókat, nagyon is érdekel. — Ugyanis mióta oly mohón kapkodtunk a vallásos elbeszélések, legendák nélküli olvasókönyvekhez, gyermekeinkből a kedélyképzés csakugyan tűnedezni kezd; és főleg ha a vallásos érzelem az, melynek egy nagy ür marad gyermekeink szívében. Azon ellenvetés, hogy a biblia mindent kipótolhat, nem áll; mert — bármennyire becsülöm a biblia eredeti szövegének tanítását — mégsem nyujthat ez annyi táplálékot a gyermek képzelő tehetségének, mint anyanyelvén irt olvasókönyv, mely vallásos elbeszélések s legendákkal fűszerezve van. De nem szándékom ezuttal e tárgy kimerítőleges fejtegetésébe bocsátkozni, átengedem ezen tért avatottabb férfiaknak, én csak a következő eszmét akarom megpendíteni: nem volna-e czélszerű a zsidó iskolák számára oly olvasókönyveket szerkeszteni, melyek ugy az értelem, mint a vallásos érzelem képzésének teljesen megfelelénének? Ha ezen olvasókönyveket az izr. orsz. tanító-egylet adná ki, ugy hiszem hogy ez által az egylet vagyona nem kevésbé szaporodnék. Felkérem tehát a t. kartársakat, hogy szóljanak e tárgyhöz, mely szerintem, ha teljesülne, szellemi s anyagi hasznot bőven gyümölcsözne. Részemről csak örvendeni tudnék, ha csekélységem egy üdvös tárgynak megpendítője lehetne, s ha t. kartársaim ez ügyben egyetérténének velem.

L a u f e r L a j o s,
főelemt tanító.

T. kartársunk e nézetét a központi választmány elé tárgyalásul fogjuk terjeszteni.

S z e r k.

238. sz.

k. i. b. 1877.

Olvastatott a Nmélt. vallás sközokt. miniszter urnak f. é. szeptember hó 14-én 22370. sz. a kelt leirata, melynél fogva a közigazgatási bizottság felhivatik, hogy Heitler Jakab izr. tanítót a bajai izr. hitközség ellen megvédje.

Tekintve, hogy Heitler Jakabnak a bajai izr. hitközség nem a kongressusi iskolai szabályzat 24. §-ában foglalt intézkedés szemmeltartása mellett mondott fel, — tekintve, hogy az orsz. izr. iroda elnöke a kérdéses felmondást a Nmélt. vallás s közoktatási miniszteriumhoz f. é. 4363. sz. a. tett jelentése szerint nemcsak jóvá nem hagyta, hanem nevezett hitközséget utasította, miszerint Heitler Jakabot továbbra is megtartsa és díjazza, ugyanazért a közigazgatási bizottság jelentéstétel kötelezettsége mellett felhívja Baja város tek. tanácsát, hogy Heitler Jakab ügyében az orsz. izr. iroda elnöke intézkedjék, különösen pedig eddig élvezett fizetését kiadassa és szükség esetén a hitközség esetleges méltatlankodása ellenében megvédje.

Mely határozatról Czirfuss Ferencz tanfelügyelő, Heitler Jakab és Beck Sámuel a bajai izr. hitközség elnöke értesítendő.

Baja t. h. j. felruházott város közig.-bizottságának 1877. évi október 8 án tartott üléséből.

Dr. H a u s e r M ó r,
polgármester.

Laufer L. úr leveléhez tett megjegyzéseink már megvalának irva, midőn az itt idézett közigazgatósági tanács határozata jutott kezünkhöz. Ebből világosan látni, hogy a kormány úgy, mint az orsz. iroda mindent megtesz a tanító védelmezésére.

Érdekes egyszersmind megtudni, hogy a bajai érdemes hitközség előjárója — hadd tudja meg az utóvilág e férfiú nevét — Beck Sámuel úr, e hatósági rendelet daczára bement az iskolába és a gyermekek szemeláttára összeszidta a tanítót, megfogta és erőszakkal kidobta. Hiába kért, könyörgött a tanító, szentül fogadván, hogy maga mén, Beck úr a hatalmas ras-haka-hal kimutatta, hogy ő mit tud, a szegény tanítót, ki öt gyermek atyja, megszegyenitette, összetörte és kiűzte az iskolából. Ilyen fajta emberek ellen mint Beck úr látszik lenni, hiába szabnak törvényeket; de reménylünk, hogy a bajai hitközség túl fog tenni oly előjárón, ki községének méltóságát így lábbal tapossa. Miután a kormány és az iroda — mint az idézett intévényből látható — a tanítót jogaiban védelmezi, a bajai község — az az Beck úr a kongressusi szabályzat értelmében az esküdtszék elé fogja idézni a tanítót. Nézetünk szerint ez lett volna az utja, mielőtt jogtalanul és önhatalmilag járt el a tanító ellen. A dolog további fejlődését figyelemmel fogjuk kísérni. Látni fogjuk van-e még igazság — Izraelben! Szerk.

E g y l e t i é l e t.

Tagsági díjakat fizettek: Rendes tagok: Schäffer Eliás Kecske-mét 2 frt, Berndorfer Kálmán Sz.-Fehérvár 2 frt, Goldberg Rañael 5 frt, Weber Samu Pozsony 2 frt, Löffler János Csurgó 2 frt, Tandler S. Diószeg 2 frt, Kleinwald Lipót Ó-Becse 2 frt, Deutsch Samu -Becse 2 frt, Neufeld Ede Liptó-Hibbe 2 frt, Spitzer J. L. Bécs 2frt, Boronkay Károly, Eichberg Adolf, Goldschmied Dávid, Krausz József, Kellert Lajos, Klein Mór, Witt Fülöp, Kanizsa két-két frt; Seligman Eleázár Budapest 2 frt. Pártoló tagok: Schmidl Albert Losoncz 5 frtot.

C A L D E R O N I és T Á R S A

mű- és tanszer-raktára

2—6

kis hid-utca 3. szám.

Nyomatott Schlesinger és Wohlaer könyvnyomdájában, Rostély-utca,
Károlykaszárnya 8. sz.

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára